

ΕΚΘΕΜΑ ΜΑΡΤΙΟΥ 2023

Αφιέρωμα στην Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει στο Έκθεμα του Ιανουαρίου 2023, το Κοργιαλέναιο Μουσείο κατέχει σημαντικό αριθμό αντικειμένων, τα οποία αφορούν στη γυναίκα. Έτσι είμαστε σε θέση να αφιερώσουμε το Έκθεμα Μαρτίου 2023 στην Παγκόσμια Ημέρα Γυναίκας που εορτάζεται κάθε χρόνο στις 8 Μαρτίου.

Η καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας Γυναίκας είναι η κατάληξη αγώνων των γυναικών για τα δικαιώματά τους που εκδηλώθηκαν για πρώτη φορά τον 18^ο αι. και κατά τη Γαλλική Επανάσταση. Συστηματικότερα άρχισαν περί τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, εντάθηκαν στα τέλη του και στις αρχές του 20^{ου}, ως συνέπεια της εκβιομηχάνισης, της αύξησης του πληθυσμού, των διακρίσεων σε βάρος των εργαζομένων κυρίως γυναικών και στο πλαίσιο του φεμινιστικού κινήματος και της ριζοσπαστικής ιδεολογίας. Έτσι το 1910, κατά τη 2^η Συνδιάσκεψη Εργαζομένων Γυναικών, στο πλαίσιο του Σοσιαλιστικού Συνεδρίου στην Κοπεγχάγη, ορίστηκε η 8^η Μαρτίου ως Παγκόσμια Ημέρα των Γυναικών. Περιστασιακά είχε ήδη εορταστεί, όπως στη Νέα Υόρκη και στη Μόσχα. Σύμφωνα με την ειδική ερευνήτρια, Αγγέλικα Ψαρρά, στην Ελλάδα εορτάστηκε για πρώτη φορά το 1924. Σήμερα, ο εορτασμός τείνει να εμπορευματοποιηθεί και να εκφυλιστεί.

Το έκθεμα Μαρτίου το αφιερώνουμε σε μια σπουδαία, ταλαιπωρημένη και καταπιεσμένη γυναίκα που αγωνίστηκε να κρατήσει την οικογένειά της: Τη

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΣΟΛΟΜΟΥ,

σύζυγο του κορυφαίου ριζοσπάστη Ηλία Ζερβού-Ιακωβάτου

Στο Κοργιαλένιο Μουσείο απόκεινται οι προσωπογραφίες του ζεύγους, από τις οποίες εκείνη του συζύγου την παρουσιάσαμε παλαιότερα, στο πλαίσιο του εορτασμού της 21^{ης} Μαΐου. Στο σημερινό αφιέρωμα παρουσιάζουμε την προσωπογραφία της Χρυσάνθης.

Γεώργιος Άβλιχος(;), Προσωπογραφία Χρυσάνθης Σολομού, συζύγου Ηλία Ζερβού Ιακωβάτου, τέλη 19^{ου} αι., ελαιογραφία σε καμβά, 30x25 εκ., δωρεά Αλίκης Σολωμού – Προκοπίου, 1988, Α.Μ. 2502- 1988

Σε σκοτεινό, ουδέτερο βάθος απεικονίζεται ώριμη γυναίκα μέχρι το στήθος, το οποίο συμφύρεται με το βάθος και δύσκολα διακρίνεται. Έτσι εξαιρείται το πρόσωπο της εικονιζομένης, το οποίο οριοθετείται από στενό λευκό γιακά και οβάλ ιδιαίτερο βάθος. Στρέφει ελαφρά το πρόσωπο προς τα αριστερά ως προς τον θεατή και σφίγγει τα χείλη, ενώ στρέφει το βλέμμα προς τα δεξιά σαν να ατενίζει κάτι μακριά. Τα μαύρα μαλλιά της, με χωρίστρα στη μέση, χωνεύονται μέσα στο σκούρο βάθος, το οποίο γύρω από το κεφάλι φωτίζεται ανεπαίσθητα με τρόπο που δίνει την εντύπωση φωτοστέφανου. Το αποφασιστικό πρόσωπο, η ελαφρά μελαγχολία και ο ιδιάζων φωτισμός εν είδει αχνού φωτοστέφανου παραπέμπουν σε χαρακτηριστικά της τέχνης του Γεωργίου Άβλιχου (1842-1909). Η Χρυσάνθη πέθανε το 1887 σε ηλικία 64 ετών. Η προσωπογραφία της πρέπει να φιλοτεχνήθηκε τότε και ο ζωγράφος απέδωσε αρκετά πιστά τα χαρακτηριστικά της, όπως συμπεραίνουμε από φωτογραφία της στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Το γεγονός ότι τη γνώριζε βοήθησαν τον ζωγράφο να αποδώσει με φυσικότητα και ζωντάνια το οικείο πρόσωπο.

Είναι γνωστό, ότι ο Ληξουριώτης ζωγράφος συνδεόταν φιλικά με τον Ηλία Ζερβό Ιακωβάτο, του οποίου φιλοτέχνησε την προσωπογραφία, γνωστή σήμερα από δύο αντίτυπα, ένα στο Κοργιαλένιο Μουσείο και ένα στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στην Αθήνα, ενώ τον Νοέμβριο 1894 απήγγειλε ελεγείο πάνω στον τάφο του στο Νεκροταφείο του Δραπάνου, γραμμένο ειδικά για την περίπτωση της κηδείας του. Είχε σχεδιάσει επίσης, το 1882, και το σήμα του περιοδικού Αίνος, το οποίο εξέδιδε ο πρωτεργάτης του ριζοσπαστισμού. Είναι, λοιπόν, πιθανό να φιλοτέχνησε και την προσωπογραφία της συζύγου του φίλου του.

Η Χρυσάνθη Σολωμού είναι μία από τις πολλές γυναίκες του δεκάτου ενάτου αιώνα, οι οποίες δεν υπάρχουν ως αυτόνομα όντα και δεν παίζουν κανένα ρόλο στη δημόσια σφαίρα. Έζησε στη σκιά του συζύγου της, υπέφερε τα πάνδεινα λόγω των διώξεών του και των εξοριών του από την αγγλική Προστασία για τους αγώνες του για την Ένωση και την εθνική αποκατάσταση των Επτανήσων. Πλήρως υποταγμένη και αφοσιωμένη στον άντρα της ανέθρεψε τα επτά παιδιά της σύμφωνα με τις ιδέες εκείνου για την οικογένεια, «στο πλαίσιο της

οποίας ο ρόλος των γυναικών», όπως γράφει η Αγγελική Γιαννάτου, «έπρεπε να είναι εκείνος του ακάματου εργάτη που θα μεριμνούσε για τη χρηστή αγωγή, την ορθόδοξη θρησκευτική μόρφωση και ηθική τελειοποίηση των παιδιών». Ο τύπος της «Νέας Γυναίκας» που είχε αρχίσει να διαμορφώνεται κάτω από την επίδραση των φεμινιστικών ιδεών ήταν άγνωστος ακόμη στην επτανησιακή κοινωνία, η οποία είχε ενστερνιστεί τις ιδέες του Διαφωτισμού, ο οποίος όταν αναφερόταν σε ελευθερίες και δικαιώματα του ανθρώπου εννοούσε μόνο τους άντρες και αγνοούσε το μισό του πληθυσμού της γης, τις γυναίκες. Ως αντίστιξη, βέβαια, αξίζει να σημειώσουμε εδώ, τις πρωτοποριακές φεμινιστικές ιδέες του Ανδρέα Λασκαράτου, οι οποίες έρχονταν σε αντίθεση με όσα ίσχυαν τότε.

Ο Γεώργιος, πρωτότοκος γιος του Γεωργίου Άβλιχου, είναι ένας πολύ σημαντικός ζωγράφος του δεκάτου ενάτου αιώνα. Μαζί με τον συμπολίτη του, φίλο και κουμπάρο του, Νικόλαο Τυπάλδο Ξυδιά είναι οι δύο τελευταίοι σημαντικοί ζωγράφοι της Επτανησιακής Σχολής μετά το 1864. Ήταν επίσης ποιητής, ενώ αναφέρεται και ως μουσικοσυνθέτης. Αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα οικονομικά και υγείας και έζησε μια ζωή μοναχική, ενώ από τον μικρότερο αδελφό του, γνωστό ποιητή, Μικέλη Άβλιχο (1844-1917), τον χώριζε αβυσσαλέο μίσος. Μετά τις σπουδές του στην Ιταλία και στη Γερμανία, εγκαταστάθηκε στο Αργοστόλι, όπου σποραδικά άσκησε διάφορα επαγγέλματα προς βιοπορισμό, αλλά ασχολήθηκε συστηματικά με τη ζωγραφική και εκτός των άλλων αναδείχθηκε σε σημαντικό προσωπογράφο της αστικής τάξης. Τόσο τα έργα του Άβλιχου όσο και τα έργα του Ξυδιά, τα οποία απόκεινται στο Κοργιαλένιο Μουσείο, θα τα παρουσιάσουμε σε ειδική εκδήλωση τον προσεχή Αύγουστο.

Ως προσωπογράφος ο Άβλιχος ανανέωσε την προσωπογραφία και της προσέδωσε ψυχολογικό βάθος. Βέβαια, δέσμιος των παραγγελιών, επιδιώκει τη φυσιολογική πιστότητα, ενώ προσέχει ιδιαίτερα τα μάτια και τα άκρα του στόματος. Έτσι η μορφή, σε συνδυασμό με τον ιδιαίτερο φωτισμό, κερδίζει σε εκφραστικότητα και αποκτά εσωτερική ένταση. Όλες οι μορφές στις προσωπογραφίες του χαρακτηρίζονται από μια αδιόρατη θλίψη και δυσθυμία σαν να μεταγγίζει στις μορφές που

ζωγραφίζει τη δική του δυσάρεστη ψυχική διάθεση. Λιγότερο ασχολήθηκε και με άλλες θεματικές κατηγορίες, όπως είναι η νεκρή φύση, οι ηθογραφικές σκηνές, η τοπιογραφία, ακόμη και με την εικόνα. Αν κάποιος στις μικρές οικογενειακές συλλογές τους έχουν κάποιο έργο του Άβλιχου και μας ενημέρωναν, θα μας βοηθούσε στην έρευνα που βρίσκεται σε εξέλιξη και διεξάγεται με μεγάλες δυσκολίες, γιατί το αρχείο του ζωγράφου έχει καταστραφεί.

Η έφορος

Δώρα Φ. Μαρκάτου

Σημ. : Ευχαριστώ τη συνάδελφο Γλαύκη Γκότση για την υπόδειξη της ειδικής βιβλιογραφίας.

Πηγές-Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

-Αρχείο Κοργιαλενείου Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου

-Αγγέλικα Ψαρρά, «8 Μαρτίου: Σχόλιο στο Χρονικό μιας επετείου», *Δίνη*, Φεμινιστικό περιοδικό, τχ. 7, 1994, σ. 210-224.

-Δώρα Φ. Μαρκάτου, «Γεώργιος Γ. Άβλιχος», εφ. *Η Καθημερινή*, 23 Φεβρουαρίου 1997, ένθετο *Επτά Ημέρες*, αφιέρωμα στην *Επτανησιακή Τέχνη*, σ. 25-26.

-Αγγελική Γιαννάτου, «Βουβές μορφές του Επτανησιακού Ριζοσπαστισμού. Η Χρυσάνθη Σολομού», *Επιστημονικό Συνέδριο Η Ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα, 1864-2004, Πρακτικά*, τόμος Β', *Ιδεολογία – Πολιτισμός*, Αθήνα 2006, σ. 55-64.

-Δώρα Φ. Μαρκάτου, «Τα ποιήματα του ζωγράφου Γεωργίου Άβλιχου», *Κεφαλληνιακά Χρονικά*, τόμος 16ος, αφιέρωμα στη μνήμη Μαρίνου και Ελένης Κοσμετάτου, Αργοστόλι, 2015, σ. 59-88.